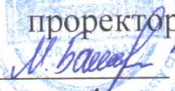

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
НҰР-МҰБАРАК ЕГИПЕТ ИСЛАМ МӘДЕНИЕТІ УНИВЕРСИТЕТІ
(ЕИМУ)

УДК: 21.15.47

ҒЖЗ №: BR24993035

Мемлекеттік тіркеу №: 0124 РК 01258

«Бекітілді»
Нұр-Мұбарак Египет ислам
мәдениеті университетінің
проректоры
 Е. Оңғар
2024 жыл «4» желтоқсан

БАҒДАРЛАМАЛЫҚ-НЫСАНАЛЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ШЕҢБЕРІНДЕГІ
БАҒДАРЛАМА ЕСЕБІ

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ДӘСТҮРЛІ ИСЛАМ: ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК
НЕГІЗДЕРІ МЕН ДАМУ ЖОЛДАРЫ
(аралық есеп)

Ғылыми, ғылыми-техникалық
бағдарламаның жетекшісі

 Ш.Т. Керім
ҚОЛЫ

Алматы 2024

РЕФЕРАТ

Есеп 13 б., 1 кітап, 3 дереккөз.

Түйінді сөздер: ҚАЗАҚСТАН, ДІН, ДӘСТҮРЛІ ИСЛАМ, ХАНАФИ МӘЗҒАБЫ, ШАРИҒАТ, ҚОЛЖАЗБА, ӘЛ-ИСФИДЖАБИ.

Зерттеу нысаны - ислам дінінің Қазақстан аумағында қалыптасуы мен дамуы, ұлттық бірегейлік, қоғамдық келісім және зайырлылық қағидаттарына сәйкес оның қазіргі қоғамдағы рөлі.

Жоба мақсаты - Қоғамдық ішкі тұтастықты, зайырлылық қағидаттары мен діни бірегейлікті сақтау және діни қайшылықтардың алдын алудың жолы ретінде Қазақстан тарихындағы рухани тәжірибе негізінде қалыптасқан ислам құндылықтарын кешенді зерттеу арқылы дәстүрлі исламды дамытудың ғылыми-әдістемелік тұжырымдамасын әзірлеу.

Зерттеу әдістемесі: пәнаралық зерттеу әдісі, қазақ халқының фольклоры мен дәстүрлі құқықтық жүйесіне қатысты деректер жинақтау, әлеуметтік сауалнамалар мен терең сұхбаттар жүргізу. Архив материалдары, қолжазбаларды және ғылыми еңбектерді зерттеу.

Жұмыс барысында жобаның бекітілген күнтізбелік жоспарына сәйкес орындалған тапсырмалар:

- Ұйымдастырушылық жұмыстар жүргізілді. Жұмыс жоспары мен орындаушылардың міндеттері анықталып, бекітіліп, әдістемелік бағыттар берілді.
- Әр орындаушының өзіне бекітілген тақырып бойынша материалдар жиналды.
- «Хусамуддин әс-Сығнақи: Алтын Ордалық ізбасарлары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастырылды.
- Семинар ұйымдастырылды. Семинарда республикадағы ислами қолжазба мұраны жинау, сақтау, зерттеуге қатысты тәжірибе алмасу ұйымдастырылды.
- Кітаптар редакциялаудан өтіп, баспаға дайындалып, жарық көрді.
- Түркия мен Қырғыстанға қызмет сапары болды. Сапар барысында Қазақстандық ғұламалардың еңбектері мен қолжазбалары жиналды, сарапшылармен кездесулер өткізілді.

Негізгі конструктивтік және техникалық-экономикалық көрсеткіштер: далалық зерттеулер жүргізу, архивтік жұмыс, сарапшы сұхбаттарын ұйымдастыру, зерттеу сапарлары.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	4
Ғылыми-зерттеу жұмысының негізгі бөлімі.....	5
1. Ғылыми жобаның 2024 жылға арналған күнтізбелік жоспарына сәйкес аралық есебі.....	5
1.1 Ұйымдастырушылық жұмыстар.....	5
1.2 Орындаушылардың материал жинауы.....	5
1.3 Конференцияның ұйымдастырылуы.....	6
1.4 Семинардың ұйымдастырылуы.....	7
1.5 Кітаптардың редакцияланып баспаға дайындалуы.....	8
1.6 Түркия және Қырғызстанға ғылыми іссапар.....	9
Қорытынды.....	12
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.....	13

КІРІСПЕ

ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан «Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» атты бағдарламалық-нысаналы жоба аясында қаржыландырылатын (BR24993035) жобаның есебінің мақсаты – 2024 жылы атқарылған жұмыстарының есебін және қол жеткізген нәтижелерін ретімен көрсету.

Жобаның 2024 жылға арналған күнтізбелік жоспарына сәйкес міндеттері төмендегідей:

- Ұйымдастырушылық жұмыстар, жұмыс жоспарымен, орындаушылардың міндеттерін анықтау, бекіту, әдістемелік бағыттар беру
- Әр орындаушының өзіне бекітілген тақырып бойынша материалдар жинауы
- «Хусамуддин әс-Сығнақи: Алтын Ордалық ізбасарлары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастыру
- Семинар ұйымдастыру
- Кітаптарды редакциялау, баспаға дайындау
- Түркия мен Қырғызстанға қызмет сапар

Жобаның басты мақсаты - қоғамдық ішкі тұтастықты, зайырлылық қағидаттары мен діни бірегейлікті сақтау және діни қайшылықтардың алдын алудың жолы ретінде Қазақстан тарихындағы рухани тәжірибе негізінде қалыптасқан ислам құндылықтарын кешенді зерттеу арқылы дәстүрлі исламды дамытудың ғылыми-әдістемелік тұжырымдамасын әзірлеу.

ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНЫҢ НЕГІЗГІ БӨЛІМІ

«Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» атты бағдарламалық-нысаналы жоба аясында қаржыландырылатын (BR24993035) жобаның бекітілген күнтізбелік жоспарына сәйкес міндеттері толыққанды және уақытылы орындалып, қол жеткізілген нәтижелері осы есепте көрсетіледі.

1. Ғылыми жобаның 2024 жылға арналған күнтізбелік жоспарына сәйкес аралық есебі

Бұл бөлімде «Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» обаның 2024 жылға арналған күнтізбелік жоспарының міндеттері төменде көрсетілген тармақтар бойынша түсіндіріледі.

1.1 Ұйымдастырушылық жұмыстар

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қыркүйек – қазан айлары аралығында ұйымдастырушылық жұмыстар, жұмыс жоспарымен, орындаушылардың міндеттерін анықтау, бекіту, әдістемелік бағыттар беру көзделді. Жоспардың нәтижесінде:

Ұйымдастырушылық жұмыстар жүргізілді. Жұмыс жоспары мен орындаушылардың міндеттері анықталып, бекітіліп әдістемелік бағыттар берілді. Тақырыпқа байланысты зерттеулер мен әдебиеттер таныстырылды. 1 ғылыми өндірістік жиналыс өткізілді. Бұл жиналыстың нәтижесінде қатысушылар арасында жауапкершілік аймақтары бөлінді және алдағы жұмыс кезеңдеріне арналған нақты іс-шаралар жоспары құрылды.

1.2 Орындаушылардың материал жинауы

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қазан-1 желтоқсан айларының аралығында әр орындаушының өзіне бекітілген тақырып бойынша материал жинауы көзделді. Жоспардың нәтижесінде:

Әр орындаушының өзіне бекітілген тақырып бойынша материалдар жиналды. Нысанаға қатысты әдебиеттер мен материалдар тізімі жасалды. Осы бағыттағы әлемдік және отандық тәжірибе зерделенді.

Орындаушылар өздеріне бекітілген тақырыптарды толық түсініп, оның аясын, негізгі мәселелерін және зерттеу нысандарын нақтылады. Бұл үдеріс аясында әр орындаушы өз тақырыбы бойынша қажетті материалдарды жинақтап, зерттеулерін жүргізді. Нәтижесінде, әрбір тақырып бойынша маңызды ақпараттар мен қорытындылар алынды. Материал жинау барысында кітаптар, ғылыми мақалалар, статистикалық деректер, интернет-ресурстар және басқа да ақпарат құралдары пайдаланылды. Сонымен қатар әр орындаушы деректердің дұрыстығына көз жеткізу үшін әртүрлі дереккөздерді салыстырды.

Әр орындаушының дербес тақырыбы бойынша материал жинау нәтижесінде жүйелі және сапалы ақпарат алынды.

1.3 Конференцияның ұйымдастырылуы

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қазан айы мен желтоқсан айы аралығында «Хусамуддин әс-Сығнақи: Алтын Ордалық ізбасарлары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастыру көзделді. Осының нәтижесінде:

2024 жылдың 23 қазанында Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университетінде «Хусамуддин әс-Сығнақи: Алтын Ордалық ізбасарлары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастырылды. Конференция Стамбул қаласындағы Ислам тарихы, өнері және мәдениеті ғылыми-зерттеу орталығымен (IRCICA) бірлесіп өткізілді. Әс-Сығнақидың жаңа кітаптарының таныстырылымы мен көрме ұйымдастырылды.

Бұл конференцияның пленарлық отырысының видео-жазбасы төмендегі сілтемеде:

[\[https://www.youtube.com/live/03Qr8hGz2o4?si=fPAtemlQN-JQkjUT\]](https://www.youtube.com/live/03Qr8hGz2o4?si=fPAtemlQN-JQkjUT)

Конференцияның пленарлық және секциялық отырыстарының бағдарламасы төмендегі сілтемеде:

[\[https://drive.google.com/file/d/1dg2fr7boWiSbQnGb-u7DvoQ7y3xUHp-n/view?usp=sharing\]](https://drive.google.com/file/d/1dg2fr7boWiSbQnGb-u7DvoQ7y3xUHp-n/view?usp=sharing)

Әс-Сығнақидың жаңа кітаптарының таныстырылымы мен көрмесінің суреттерінің сілтемесі:

[\[https://drive.google.com/drive/folders/1-7dRcg4MHLdENOMNOgue7jcC2E_zP46l?usp=sharing\]](https://drive.google.com/drive/folders/1-7dRcg4MHLdENOMNOgue7jcC2E_zP46l?usp=sharing)

Конференцияның салтанатты ашылуында Нұр-Мұбарак университетінің ректоры, доктор, профессор Ахмед Хусейн Мухаммад Ибраһим, Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының төрағасы, Бас мүфти, PhD доктор Наурызбай қажы Тағанұлы және Ислам тарихын, өнерін және мәдениетін зерттеу орталығының (IRCICA) бас директоры доктор, профессор Махмуд Эррол Қылыш онлайн қатысып, құттықтау сөз сөйледі.

Аталмыш конференцияға Қазақстанның, сондай-ақ Австрия, Түркия, Өзбекстан және Қырғызстан елдерінен келген ғалымдар қатысып, ғылыми баяндамаларын ұсынды. Атап айтсақ, доктор, профессор Әшірбек Мүминов Алтын Орда дәуіріндегі мұсылман орталықтарының ролін талқылады. Доктор, профессор Филипп Брукмайр Сығнақи мұраларын зерттеу бойынша еуропалық көзқарастарды ұсынды. Доктор Хамидулла Әминов Хусамуддин әс-Сығнақидың Ташкенттегі қолжазбасын қолға алды.

Бұл конференция ислам мәдениеті мен ғылымының дамуына Хусамуддин әс-Сығнақидың қосқан үлесін ғылыми тұрғыдан талдау үшін платформа қызметін атқарды. Конференцияда Хусамуддин әс-Сығнақидың еңбектерінің Қазақстандағы дәстүрлі

исламның ғылыми негіздерін нығайтудағы және халықаралық ғылыми қауымдастықтағы маңызы, оның хадис іліміндегі орны мен ислам құқықтануына қосқан үлесі талқыланды. Конференция нәтижесінде Хусамуддин әс-Сығнақидың өмірі және еңбектері бойынша екі жаңа кітаптың тұсаукесері өткізілді. Бұл кітаптарды атап өтсек:

- Жоба жетекшісі, профессор Ш. Керімнің әзірлеген «Ғұлама Хусамуддин әс-Сығнақи» атты еңбегі (Монография. – Алматы: «TURAN» баспасы, 2024. –128 бет + 16 түрлі түсті суретті жапсырма. ISBN 978-601-81187-0-8);
- Хусамуддин әс-Сығнақидың қолжазба күйінде сақталған еңбегі «Құрдымға бастар қатерлерден құтқару» (Кәшф әл-ауар ли әһл әл-бауар) араб тіліндегі мәтіні және оның қазақ тіліндегі аудармасы жоба мүшесі Сырым Шәкизада тарапынан баспаға әзірленген кітап (Алматы, Нұр-Мұбарак баспасы, 2024. – 57 бет. ISBN 978-601-7644-55-0).

Конференцияның өткені туралы хабар IRCICA (Ислам тарихын, өнерін және мәдениетін зерттеу орталығы) сайтында жарияланды. Хабардың сілтемесі: [\[https://www.ircica.org/activities/conferences/conference-on-husam-ad-din-as-sighnaqi-his-followers-in-the-golden-horde\]](https://www.ircica.org/activities/conferences/conference-on-husam-ad-din-as-sighnaqi-his-followers-in-the-golden-horde)

1.4 Семинардың ұйымдастырылуы

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қазан – қараша айлары аралығында семинар ұйымдастырылуы көзделген. Бұның нәтижесінде:

2024 жылдың 24 қазанында Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университетінде «Қазақстандағы қолжазба қорлар: сақтау және зерттеу» атты II халықаралық семинар ұйымдастырылды. Семинарда республикадағы ислами қолжазба мұраны жинау, сақтау, зерттеуге қатысты тәжірибе алмасу ұйымдастырылды.

Семинардың өткені туралы хабар IRCICA (Ислам тарихын, өнерін және мәдениетін зерттеу орталығы) сайтында жарияланды. Хабардың сілтемесі: [\[https://www.ircica.org/activities/conferences/the-second-international-workshop-on-manuscript-collections-in-kazakhstan-preservation-and-research\]](https://www.ircica.org/activities/conferences/the-second-international-workshop-on-manuscript-collections-in-kazakhstan-preservation-and-research)

Семинарда Қазақстандағы, Өзбекстандағы және Ресейдегі қолжазба мұраларды зерттеу мен сақтаудың тәжірибелері ұсынылды. Сондай-ақ, қолжазбаларды ғылыми тұрғыдан зерттеудің заманауи тәсілдері ұсынылды және электронды каталогтау және онлайн жариялау мәселелері көтерілді. Семинарға Қазақстанның жетекші ғалымдары және Австрия, Түркия, Қырғызстан, Өзбекстан, Ресей елдерінен мамандар қатысты. Атап айтқанда, Түркиядан доктор Әли Тариқ Зиад Илмаз және Мұхаммед Рызық Шуаир, Австриядан доктор Филипп Брукмайр, Қырғызстаннан Уланбек Калмурза уулу, Ресейден

филология ғылымдарының кандидаты Ястребова Ольга Михайловна және Матвеев Александр Сергеевич, Өзбекстаннан Гуломов Санжар Саидаминович ғылыми баяндамаларын ұсынды. Семинарда қазақ, орыс, араб және ағылшын, түрік тілдерінде баяндамалар ұсынылып, мәдениетаралық диалогтың маңызы артты.

1.5 Кітаптардың редакцияланып баспаға дайындалуы

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қыркүйек-1 желтоқсан аралығында кітаптарды редакциялау, баспаға дайындау көзделген болатын. Бұның нәтижесінде:

Жоба аясында 3 кітап редакциялаудан өтіп, баспаға дайындалып, жарық көрді:

- III. Керім. Ғұлама Хусамуддин ас-Сығнақи. Монография. – Алматы: «TURAN» баспасы, 2024. – 128 бет + 16 бет түрлі-түсті суретті жапсырма. ISBN 978-601-81187-0-8
- Хусамуддин ас-Сығнақи, Құрдымға бастар қатерлерден құтқару (Кәшф әл-ауар ли әһл әл-бауар). Алматы, Нұр-Мұбарак баспасы, 2024. – 57 бет. ISBN 978-601-7644-55-0
- Ж. Бұлан. Діни радикализм: Себеп-салдары және дерадикализация тетіктері. – Алматы: «TURAN» баспасы, 2024. – 192 бет. /Оқу құралы/ ISBN 978-601-7644-54-3

Профессор, доктор Шамшәдин Керім Тұрсынұлының «Ғұлама Хусамуддин ас-Сығнақи» монографиясында қазақ жерінен шыққан мәшһүр дін ғұламасы Хусамуддин ас-Сығнақидың өмірі мен ғылыми ортасы, ұстаздары, замандастары мен шәкірттері және еңбектері жайында баяндалады. Дін ғұламасы Хусамуддин ас-Сығнақидың мұрасын зерттеуде ортағасырлық дереккөздерге, шетелдік кітапханаларда сақталған араб тілінде жазылған бірегей қолжазбалары жайында тың ақпараттарға талдау жасалады. Алдағы зерттеулерге бағыт-бағдар ұсынады. Бұл монография шетелдік ғалымдардың зерттеулеріне де талдау жасаумен ерекшеленеді.

Кітапта ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан «Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» атты бағдарламалық-нысаналы жоба аясында қаржыланды (BR24993035) деп көрсетілді.

Кітаптың жарық көрген электронды нұсқасы төмендегі сілтемеде:

[<https://drive.google.com/file/d/1Dzedip0FmgBWTsl3QJljsodSUrJ3VSFx/view?usp=sharing>]

Жоба мүшесі Сырым Шәкизада тарапынан баспаға әзірленген Хусамуддин ас-Сығнақидың «Құрдымға бастар қатерлерден құтқару» (Кәшф әл-ауар ли әһл әл-бауар) атты еңбегінің аудармасында Құрандағы бұйрықтар тек пайғамбар заманындағы халыққа ғана емес, барша мұсылман қауымға қарата айтылғандығын Хусамуддин ас-Сығнақи дәйектермен түсіндіреді. Сондай-ақ Алланың әмірі тек ерлерге немесе әйелдерге деп бөлінбейтіндігі, күллі исі мұсылман жұртшылығына бағытталғандығы баяндалады.

Ғұлама шариғаттың басты негіздері Құран, хадис, ижмағ және логикалық дәлелдерді басшылыққа алған. Нақты дәлелдер арқылы сол уақыттағы кейбір топтардың қисынсыз уәждеріне жауап берген. Еңбекте қамтылған дәйектер қазіргі таңдағы кейбір күмән тудырған мәселелердің шешімін табуға көмектеседі.

Кітапта ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан «Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» атты бағдарламалық-нысаналы жоба аясында қаржыланды (BR24993035) деп көрсетілді.

Кітаптың жарық көрген электронды нұсқасы төмендегі сілтемеде:

[<https://drive.google.com/file/d/1k5gD4RmkDI5XkdCr6qivVNxDVZmyTxjz/view?usp=sharing>]

Жоба мүшесі философия докторы Жоламан Бұланның «Діни радикализм» атты еңбегіне қазіргі таңдағы діни буквализм, фанатизм, радикализм, экстремизм, терроризм, деструктивті ағымдар және олардың себеп-салдары секілді өзекті мәселелер арқау болған. Кітапта аталмыш кеселдердің алдын алуға және дерадикализацияға қатысты теологиялық әрі теориялық тетіктер мен әдіснамалар қарастырылған.

Еңбек жоғары оқу орындарында «дінтану», «теология», «исламтану» мамандықтары бойынша білім алушыларға, ғылыми қызметкерлерге, сарапшы-мамандарға және имамдарға, сондай-ақ жалпы оқырманға арналған.

Кітапта ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан «Қазақстандағы дәстүрлі ислам: ғылыми-тәжірибелік негіздері мен дамыту жолдары» атты бағдарламалық-нысаналы жоба аясында қаржыланды (BR24993035) деп көрсетілді.

Кітаптың жарық көрген электронды нұсқасы төмендегі сілтемеде:

[https://drive.google.com/file/d/1kIGj_iqJXwFAWDqDtRtZ71BV2zCdMEEV/view?usp=drive_link]

1.6 Түркия және Қырғызстанға ғылыми іссапар

Жобаның күнтізбелік жоспарына сәйкес 2024 жылдың қазаны және 1-ші желтоқсаны аралығында Түркия Республикасына және Қырғызстан Республикасына іссапар жасалу көзделді. Осының нәтижесінде Түркия Республикасына 10 күндік және Қырғызстан Республикасына 6 күндік іссапар жасалды. Сапар барысында Қазақстандық ғұламалардың еңбектері мен қолжазбалары жиналды, сарапшылармен кездесулер өткізілді.

Түркия Республикасына жасалған іссапарда Ph.D доктор Имамәди Түсіпхан және Ph.D докторант Илесбеков Бижан болды. 17.11.2024 - 27.11.2024 қараша аралығында Түркия еліне жасалған іссапар барысында зерттеу тақырыбына байланысты материал жинақтау, туыстас халықтардың әдет-ғұрыптары мен мұсылмандық дәстүр тәжірибесімен

танысу, сондай-ақ кітапханалардан әдебиеттер базасын анықтау мақсатында бірқатар маңызды жұмыстар атқарылды.

Түркия Республикасына жасалған іссапар барысында келесі жұмыстар атқарылды:

- Ататүрік кітапханасының сирек қолжазбалар қорымен жұмыс жүргізілді. Кітапхана бас маманы Хусейн Түркмен мырзамен кездесу өткізіліп, Қазақстаннан шыққан ғалымдар мен қолжазбалар туралы маңызды деректер жиналды. Қолжазба қорларында тиімді зерттеу жұмысын жүргізудің тәсілдері туралы бағыт-бағдар алынып, практикада кездесетін қиындықтарды шешу жолдары меңгерілді.
- «İSAM» Ислам зерттеу орталығы мен кітапханасына тіркелу жасалды және мамандармен кездесу өткізілді. Докторантура және магистратура бағдарламалары бойынша зерттеу жасап жатқан Қазақстандық жас ғалымдармен пікір алмасылды.
- «Сүлеймания» кітапханасындағы қолжазбалар қорымен танысып, кілт сөздер бойынша деректер жиналды. Тақырыпқа қатысты әдебиеттер анықталып, деректер көшірмеленіп алынды.
- Стамбұл университетінің оқытушысы дін мәселелерін зерттеуші маман Нажмеддин Кызылкая мырзамен кездесу өткізілді. Әдебиеттерге қатысты және зерттеу объектісіне қатысты тақырыптар талқыланды. Докторант зерттеушілердің шетелдік тағылымдамасы мен кеңесшілігі мәселесіне байланысты тиісті мамандарды анықтау мен шаралар жоспарланды.

Қырғызстан Республикасына 18.11.2024 - 23.11.2024 қараша аралығында жасалған іссапарда Ph.D доктор Молдахмет Бидас және Қалмұрат Естай болды. Іссапар барысында келесі жұмыстар атқарылды:

- Манас университетінің бірінші проректоры PhD Алмаз Ибраев мырза, Теология факультетінің деканы, профессор Хасан Айык пен декан орынбасары, доцент Бакыт Мурзараимов мырзалар, сондай-ақ, исламтану кафедрасының оқытушысы PhD Айтмамат Каримов мырзамен кездесу өткізілді. Кездесу барысында Қырғызстандағы діни ахуал мен дәстүрлі исламға қатысты сұрақтар қойылып, зерттеуге қажет құнды мәліметтер жиналды.
- Манас университетінің Теология және Халықаралық қатынастар факультетінде бірқатар маңызды кездесулер өткізілді. Университетке сапар барысында ректордың кеңесшісі, профессор Кемал Полат мырзамен кездесу ұйымдастырылып, ғылыми және кәсіби мәселелер бойынша пікір алмасу өтті.
- Манас университетінің теология факультетінің деканының орынбасары, доцент Бакыт Мурзайымов, саясаттанушы, PhD Алтынбек Жолдошев, Қырғызстан мұсылмандары діни басқармасының оқу-ағарту бөлімінің басшысы Хамидулла Садиллаев мырзадан діни ахуал бойынша expertтік сұхбаттар алынды.

- Дін саласындағы мемлекеттік комиссия жанындағы діни ахуалды зерттеу орталығының директоры, Шүкүр Шерматов мырзамен кездесу өткізілді. Кездесу барысында Қырғызстандағы діни ахуал бойынша мағлұматтар алынды.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорыта айтқанда, 2024 жылдың күнтізбелік жоспарында көрсетілген міндеттер уақытылы толықтай орындалды. Жобаның қойылған мақсаттарына жету жолында айтарлықтай ілгерілеу байқалып, 2024 жылға жоспарланған іс-шаралар сәтті жүзеге асырылды.

Күнтізбелік жоспардың 1-ші пунктінде көзделген міндеттердің ішіндегі ұйымдастырушылық жұмыстары жүргізілді. Жұмыс жоспары мен орындаушылардың міндеттері анықталып, бекітіліп, әдістемелік бағыттар берілді. Тақырыпқа қатысты зерттеулер мен әдебиеттер таныстырылды. 1 ғылыми-өндірістік жиналыс өткізілді.

Жоспардың 2-ші пунктінде көзделген міндеттердің ішіндегі әр орындаушының өзіне бекітілген тақырып бойынша материалдар жиналды. Нысанаға қатысты әдебиеттер мен материалдар тізімі жасалды. Осы бағыттағы әлемдік және отандық тәжірибе зерделенді.

Күнтізбелік жоспардың 3-ші пунктінде көзделген міндеттердің ішіндегі «Хусамуддин әс-Сығнақи: Алтын Ордалық ізбасарлары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция ұйымдастырылды. Конференция Стамбул қаласындағы Ислам тарихы, өнері және мәдениеті ғылыми-зерттеу орталығымен (IRCICA) бірлесіп өткізілді. Әс-Сығнақидің жаңа кітаптарының таныстырылымы мен көрме ұйымдастырылды.

Күнтізбелік жоспардың 4-ші пунктінде көзделген міндеттердің ішіндегі семинар ұйымдастырылды. Семинарда республикадағы ислами қолжазба мұраны жинау, сақтау, зерттеуге қатысты тәжірибе алмасу ұйымдастырылды.

Жоспардың 5-ші тармағында көзделген міндеттер аясында дайындалған 3 кітап редакциялық өңдеуден өтіп, баспаға әзірленіп, жарыққа шықты.

Күнтізбелік жоспардың 6-шы тармағында көзделген міндеттер шеңберінде Түркия мен Қырғызстанға ғылыми іссапар ұйымдастырылды. Сапар барысында қазақстандық ғұламалардың еңбектері мен қолжазбалары жинақталып, сарапшылармен кездесулер өткізілді.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Керім Ш.Т., Ғұлама Хусамуддин ас-Сығнақи. – М.: «TURAN» баспасы, 2024. – 128 б.
2. Хусамуддин ас-Сығнақи., Құрдымға бастар қатерлерден құтқару. – Нұр-Мүбарак баспасы, 2024. – 57 б.
3. Бұлан Ж., Діни радикализм: Себеп-салдары және дерадикализация тетіктері. – «TURAN» баспасы, 2024. – 192 б.